

Research article

ประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผาร่วมสมัย:
การสืบสานภูมิปัญญาเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ บ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์
Contemporary Ceramic Sculpture:
Preserving the Pottery Wisdom of Ban Mon, Ban Kaeng, Nakhon Sawan Province

กฤตยชญ์ คำมิ่ง¹

Kridtayot Khamming¹

Received: 29 January 2025 | Revised: 28 May 2025 | Accepted: 29 May 2025

<https://doi.org/10.55003/acaad.2024.277166>

บทคัดย่อ

ประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผาร่วมสมัย การสืบสานภูมิปัญญาเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ บ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์ โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ประจำปีงบประมาณ 2566 โดยมีเป้าหมายสำคัญในการศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้ด้านทัศนศิลป์ผ่านการสร้างสรรค์ประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผา ร่วมสมัย อันมีรากฐานจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของแหล่งเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ บ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือที่หลากหลาย ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview), การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการทดลองเชิงปฏิบัติการ (Experimental Practice) โดยมุ่งเน้นการสำรวจและทำความเข้าใจภูมิปัญญาท้องถิ่นจากแหล่งเครื่องปั้นดินเผาในพื้นที่ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปผ่านกระบวนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเชื่อมโยงองค์ความรู้ดั้งเดิม เพื่อต่อยอดสู่การพัฒนาเทคนิคและวิธีการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผา ร่วมสมัย แนวคิดหลักของการสร้างสรรค์ผลงานคือ “การผลิบาน” ซึ่งใช้กรอบแนวคิดทางทฤษฎีศิลปะในรูปแบบกึ่งนามธรรม และไร้รูปสัญลักษณ์ (Semi-figurative and Non-figurative Art) เป็นแนวทางในการกำหนดทิศทางการวิจัย โดยองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นและการทดลองสร้างสรรค์นี้ ถูกถ่ายทอดผ่านทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ที่เน้นว่า ศิลปะ คือ เครื่องมือในการสื่อความหมาย

ผลจากการวิจัย ในโครงการประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผาร่วมสมัย การสืบสานภูมิปัญญาเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ บ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์ ทั้ง 8 ชิ้น ภายใต้แนวคิด “การผลิบาน” ไม่เพียงแต่สะท้อนถึงความงามของธรรมชาติ แต่ยังเป็นสัญลักษณ์ของ การสืบสานและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น อย่างต่อเนื่อง โดยมีการผสมผสานวัฒนธรรมของชุมชนเข้ากับศิลปะ ร่วมสมัยอย่างกลมกลืน ผลงานเหล่านี้จึงเป็นตัวแทนของการเป่งบานของวัฒนธรรม ที่ยังคงเติบโตและปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยใหม่ ขณะเดียวกันก็รักษาแก่นแท้ของความเป็นท้องถิ่นเอาไว้ได้อย่างงดงาม

¹ สาขาวิชาทัศนศิลป์และการออกแบบ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

¹ Department of Visual Arts and Design, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Pathum Thani Province

ผู้ติดต่อประสานงาน อีเมล: Kridtayot@vru.ac.th

คำสำคัญ: การผลิบาน เครื่องปั้นดินเผา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะกึ่งไร้รูปลักษณ์

Abstract

Contemporary Ceramic Sculpture: Preserving the Wisdom of Ban Mon Pottery, Ban Kaeng, Nakhon Sawan. This project, supported by the National Research Council of Thailand (NRCT) for the fiscal year 2023, aims to study and develop knowledge in visual arts through the creation of contemporary ceramic sculptures. These sculptures are rooted in the local wisdom of Ban Mon pottery in Ban Kaeng, Nakhon Sawan.

This research employs various methodologies, including in-depth interviews, participant observation, and experimental practice. The focus is on exploring and understanding local wisdom from the Ban Mon pottery community, analyzing and synthesizing the acquired knowledge, and applying it to develop innovative techniques for creating contemporary ceramic sculptures. The primary concept behind the creation of these artworks is “Blossoming”, guided by the theoretical framework of semi-figurative and non-figurative art. The knowledge gained from studying local craftsmanship and experimental creativity is interpreted through aesthetic theory, emphasizing that art serves as a medium for conveying meaning.

The results of the research project on contemporary ceramic sculpture, which aimed to preserve and carry forward the local wisdom of Ban Mon, Ban Kaeng, Nakhon Sawan Province, are reflected in the eight ceramic pieces created under the concept of “Blossoming”. These works not only embody the beauty of nature but also symbolize the continuous transmission and development of local wisdom. They harmoniously integrate community culture with contemporary art, serving as representations of the flourishing of cultural heritage growing and adapting to the modern era while gracefully preserving the essence of local identity.

Keywords: Blossoming, Pottery, Local Wisdom, Semi-Figurative Art

1. บทนำ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน (local wisdom) คือ ความรู้ ทักษะ ที่ชาวบ้านคิดค้นขึ้นเองจากความตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม เพื่อใช้สำหรับการแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย เนื่องด้วยมนุษย์มีวิวัฒนาการและความสามารถในการเรียนรู้ คิดค้น ซึ่งได้สืบทอดและเชื่อมโยงมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ภูมิปัญญาเป็นสิ่งที่ถูกถ่ายทอดกันมาเป็นวัฒนธรรมทางความรู้ แต่ภูมิปัญญายังมีเอกลักษณ์ที่มีความสำคัญประการหนึ่ง คือ การเชื่อมโยงของความรู้ทั้งทางด้านการใช้ชีวิตประจำวัน เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมทางความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นจะเป็นสิ่งที่หลอมรวมกับวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ (Wasi, 1987)

เครื่องปั้นดินเผา เป็นผลิตภัณฑ์สำคัญที่อยู่คู่กับมนุษย์มาตั้งแต่โบราณ โดยมีข้อสันนิษฐานว่า เมื่อมนุษย์เริ่มรู้จักการใช้ไฟในการดำรงชีวิต เครื่องปั้นดินเผาจะเกิดขึ้นจากความบังเอิญกล่าวคือ มนุษย์สมัยโบราณอาจพบว่า ดินในบริเวณที่ก่อกองไฟสามารถกักเก็บน้ำไว้ได้โดยไม่ไหลซึม จึงเกิดเป็น “ภูมิปัญญา” ที่จะนำดินมาปั้นเป็นรูปทรงภาชนะต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ต่อมาเมื่อภูมิปัญญาของมนุษย์พัฒนาขึ้น การใช้ประโยชน์จากเครื่องปั้นดินเผาจึงมีรูปแบบ

เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของยุคสมัย เครื่องปั้นดินเผายังเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงอารยธรรมและความเจริญรุ่งเรืองของมนุษย์ เครื่องปั้นดินเผาเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ที่เชื่อมโยงของวัฒนธรรมทางความเชื่อ ความศรัทธา ศาสนา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงคุณค่าความงามทางศิลปะที่แสดงออกมา เครื่องปั้นดินเผาในแต่ละภูมิภาคของไทยจะมีลักษณะที่ต่างกัน ทั้งทางด้านกระบวนการทำงาน การขึ้นรูป และการเผา จากสิ่งที่กล่าวมาทั้งหมดล้วนส่งผลให้เกิดลักษณะเฉพาะของผลงานในแต่ละท้องถิ่น (Leksawat, 2005)

จากการศึกษาพื้นที่ในภาคกลางของประเทศไทย พบว่า แหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาได้ลดน้อยลงอย่างมาก เนื่องจากขาดการสืบทอดความรู้และทักษะจากเยาวชนรุ่นใหม่ อย่างไรก็ตาม ยังมีแหล่งผลิตบางแห่งที่ยังคงดำเนินการอยู่ เช่น แหล่งเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ บ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งยังคงรักษากระบวนการผลิตแบบดั้งเดิมไว้เป็นอย่างดี กระบวนการผลิตเครื่องปั้นดินเผาในชุมชนเหล่านี้มีความโดดเด่น เริ่มตั้งแต่การใช้เนื้อดินจากท้องถิ่นมาขึ้นรูป ไปจนถึงการเผาโดยใช้ฟืนเป็นเชื้อเพลิง ซึ่งสะท้อนถึงภูมิปัญญาชาวบ้านที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน จำนวนผู้ที่สืบสานและสืบทอดภูมิปัญญานี้ลดลงจนน่าเป็นห่วง ผู้วิจัยจึงมีความตั้งใจที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาดั้งเดิมให้คงอยู่ (Phromphueng, 1980)

ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีศิลปะกึ่งไร้รูปสัญลักษณ์ (Semi - figurative and Non - figurative art) มาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ โดยเชื่อมโยงกับแนวคิด “การผลิบาน” คือ การเติบโต งอกงาม ของวัฒนธรรมเดิมสู่รูปลักษณ์ใหม่ภายใต้บริบทของภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำดอกไม้มาเป็นแรงขับเคลื่อนแนวคิด โดยการศึกษาถึงลักษณะรูปร่าง รูปทรง กลีบดอก ของดอกไม้ มาสู่การออกแบบสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผาพร้อมสมัย การผลิบานของวัฒนธรรมภูมิปัญญาผ่านศิลปะนามธรรมในมุมมองของศิลปะกึ่งไร้รูปสัญลักษณ์และนามธรรม (Semi - figurative and Non - figurative art) โดยมุ่งเป้าหมายเพื่อทำความเข้าใจทฤษฎีที่สื่อถึงกระบวนการฟื้นฟูวัฒนธรรมดั้งเดิมผ่านรูปแบบศิลปะ ศิลปะกึ่งไร้รูปสัญลักษณ์เป็นศิลปะที่ลดทอนรูปทรงจากความเป็นจริงหรือดัดแปลงจากธรรมชาติ แต่ยังคงเค้าโครงความจริงหลงเหลืออยู่ เปรียบเสมือนตัวแทนของศิลปะนามธรรม โดยรูปทรงเหล่านี้มีลักษณะที่หลากหลาย ตั้งแต่แบบกึ่งนามธรรมไปจนถึงนามธรรมแท้ ๆ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงรูปทรงเหล่านี้อาจจะมากหรือน้อย หรืออาจจะเปลี่ยนแปลงจนไม่สามารถจดจำรูปทรงดั้งเดิมได้

การเข้าใจศิลปะนามธรรม นั้นค่อนข้างซับซ้อน เนื่องจากไม่มีรูปสัญลักษณ์ที่ชัดเจน ผู้ชมต้องใช้การสังเกต เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างนามธรรมและรูปลักษณ์ เพื่อวิเคราะห์สัดส่วนของนามธรรมที่ปรากฏในผลงาน ความสัมพันธ์ระหว่างรูปทรงและนามธรรม เปรียบเสมือนเส้นแกน โดยมีปลายทางสองด้าน ด้านหนึ่งเป็นรูปนามธรรม อีกด้านหนึ่งเป็นนามธรรมแท้ ๆ ตรงกลางคือกึ่งนามธรรม ศิลปินมีความอิสระที่จะเลือกจุดยืนบนเส้นแกนนี้ โดยปกติแล้วศิลปินมักจะเริ่มต้นจากรูปธรรมแล้วค่อย ๆ เคลื่อนไปหานามธรรม แต่บางครั้งก็อาจจะเดินกลับไประหว่างรูปธรรมและนามธรรม โดยไม่จำกัดตัวเองอยู่กับกรอบความคิดใด ๆ งานวิจัยฉบับนี้ มุ่งหวังที่จะศึกษาทฤษฎีเหล่านี้ นำมาวิเคราะห์ผลงานศิลปะกึ่งไร้รูปสัญลักษณ์และนามธรรม เพื่อทำความเข้าใจถึงกระบวนการ “การผลิบาน” ของวัฒนธรรมซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์ ภูมิปัญญา ความเชื่อของชุมชนผ่านรูปแบบศิลปะที่แปลกใหม่ และท้าทายการตีความ

จากสิ่งที่กล่าวมาข้างต้น ในฐานะผู้สอนและผู้สร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผา ข้าพเจ้ามีความตั้งใจอย่างยิ่งที่จะสืบทอดและรักษาภูมิปัญญาเครื่องปั้นดินเผาท้องถิ่นให้คงอยู่ โดยการลงพื้นที่ศึกษาอย่างลึกซึ้งถึงกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน การขึ้นรูปเครื่องปั้นดินเผา และกระบวนการเผา เพื่อป้องกันมิให้ภูมิปัญญาอันทรงคุณค่าเหล่านี้เลือนหายไปตามกาลเวลา ผลการศึกษาจะถูกนำมาประยุกต์เชื่อมโยงกับการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผาที่ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับแนวคิดออกแบบสร้างสรรค์ร่วมสมัย โครงการนี้ดำเนินงานภายใต้แนวคิด “การผลิบาน” โดยเน้นการศึกษาเทคนิค วิธีการสร้างสรรค์ กระบวนการเผา และการขึ้นรูปเครื่องปั้นดินเผาจากแหล่งผลิตดั้งเดิมในเขตภาคกลาง ได้แก่ แหล่งเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ บ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์ เป้าหมายสำคัญของโครงการ คือ การวิเคราะห์และเชื่อมโยงองค์ความรู้ทางภูมิปัญญาของแหล่งผลิต พร้อมถ่ายทอดประสบการณ์และความรู้ที่ได้จากการศึกษาไปสู่การ

สร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผาร่วมสมัยในแนวคิด “การผลิบาน” ซึ่งได้รับแรงบันดาลใจจากรูปทรงของดอกไม้ในธรรมชาติที่กำลังผลิบาน สื่อถึงความงามที่ซ่อนเร้นและความหวังในการเริ่มต้นใหม่ของภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลงานประติมากรรมร่วมสมัยเหล่านี้จะเป็นตัวแทนของการนำภูมิปัญญาอันล้ำค่ามาต่อยอดและเผยแพร่ในบริบทที่ร่วมสมัยให้กว้างไกลยิ่งขึ้น เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้การสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผาในโครงการไปสู่คำถามการวิจัย ดังนี้

- 1) แนวคิด “การผลิบาน” สามารถนำมาบูรณาการศาสตร์ระหว่างทฤษฎีทางศิลปะ ภูมิปัญญา วัฒนธรรมของท้องถิ่นสู่การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะร่วมสมัยในรูปแบบใด?
- 2) เนื้อดินเอิร์ทเทิร์นแวร์ (Earthenware) สามารถนำมาสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผาร่วมสมัยได้หรือไม่อย่างไร?
- 3) ทฤษฎีศิลปะกึ่งไร้รูปลักษณะ (Semi – figurative and Non – figurative art) สามารถนำมาเชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และนำทฤษฎีมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผาจะมีลักษณะอย่างไร?

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษารวบรวมองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสร้างสรรค์เครื่องปั้นดินเผาจากแหล่งผลิตบ้านมอญ บ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์
- 2.2 เพื่อประยุกต์ใช้ความรู้และแนวทางที่ได้จากการศึกษาแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ บ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์ ในการพัฒนาผลงานประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผาร่วมสมัยที่สะท้อนคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 2.3 เพื่อสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผาร่วมสมัยที่ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวนทั้งสิ้น 8 ผลงาน

3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

3.1 แนวคิดของการวิจัย

ศึกษาถึงประวัติความเป็นมาและกระบวนการผลิตเครื่องปั้นดินเผาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของแหล่งเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ บ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อนำไปสู่กระบวนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เชื่อมโยงองค์ความรู้สู่การสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผาร่วมสมัยเพื่อการสืบสานภูมิปัญญาเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ บ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์

3.2 กรอบแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน

โครงการประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผาร่วมสมัยเพื่อการสืบสานภูมิปัญญาเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ บ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์ มีกรอบแนวคิดสำหรับการสร้างสรรค์ผลงาน ดังนี้

- 3.2.1 ศึกษาองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานเครื่องปั้นดินเผาจากแหล่งผลิต เพื่อนำไปสู่เทคนิควิธีการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมร่วมสมัย
- 3.2.2 ศึกษาลักษณะของรูปร่าง รูปทรง และการผลิบานของดอกไม้ในธรรมชาติ ดอกไม้ในธรรมชาติมีความหลากหลายในรูปทรงและลักษณะของการผลิบาน ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามลักษณะทางกายภาพ
  - 3.2.2.1 ดอกไม้ที่มีรูปทรงสมมาตร (Symmetrical Form) เช่น ดอกบัว ดอกกุหลาบ ซึ่งมีโครงสร้างสมดุล ดูสง่างาม และเหมาะกับการสร้างสรรค์งานประติมากรรมที่เน้นความสมดุลขององค์ประกอบ

3.2.2.2 ดอกไม้ที่มีรูปทรงอสมมาตร (Asymmetrical Form) เช่น ดอกกล้วยไม้ ดอกหน้าวัว ที่มีรูปทรงอิสระ ไม่สมมาตร ซึ่งสามารถนำไปพัฒนาเป็นงานประติมากรรมที่แสดงความพลิ้วไหวและเป็นธรรมชาติ

3.2.2.3 ลักษณะการผลิบาน (Blooming Process) ตั้งแต่ระยะตูมจนถึงระยะเบ่งบานเต็มที่ แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของรูปทรง ซึ่งสามารถนำไปตีความเป็นแนวคิดในการสร้างสรรค์งานประติมากรรมที่แสดงถึงเปลี่ยนแปลงและพลังชีวิต

3.2.3 การนำลักษณะของดอกไม้มาใช้เป็นแนวทางสร้างสรรค์ประติมากรรมร่วมสมัย การใช้ดอกไม้เป็นแรงบันดาลใจในการสร้างงานประติมากรรมร่วมสมัยสามารถนำไปสู่การสร้างสรรค์ในรูปแบบที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้แนวคิด ศิลปะกึ่งไร้รูปลักษณะ (Semi - figurative and Non - figurative Art) ซึ่งเป็นการดัดแปลงรูปทรงบางส่วนจากธรรมชาติให้มีความเป็นนามธรรมมากขึ้น ตามแนวคิดของศาสตราจารย์สุชาติ เถาทอง (Thaotong, 1995) ได้แก่

3.2.3.1 การดัดทอนรูปทรงจากธรรมชาติ (Simplification) การลดทอนรายละเอียดของดอกไม้ให้เหลือเพียงโครงสร้างหลัก เช่น เส้นโค้งของกลีบดอกหรือแกนกลางของดอกไม้ เพื่อสร้างสรรค์รูปทรงที่มีความเรียบง่ายแต่ยังคงเอกลักษณ์ของดอกไม้

3.2.3.2 การดัดแปลงรูปทรง (Transformation) การนำโครงสร้างของดอกไม้มาดัดแปลงให้เกิดความแปลกใหม่ เช่น การขยายสัดส่วนของกลีบดอกให้มีขนาดใหญ่เกินจริง หรือการบิดโค้งให้ดูเหนือธรรมชาติ

3.2.3.3 การตีความเป็นรูปทรงนามธรรม (Abstract Interpretation) การสร้างสรรค์ผลงานที่ไม่ยึดติดกับรูปทรงของดอกไม้ในธรรมชาติ แต่ใช้เส้นสายและพื้นผิวที่สะท้อนถึงความรู้สึกของการผลิบาน

3.2.4 การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในกระบวนการสร้างสรรค์ การสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมร่วมสมัยโดยอิงจากลักษณะของดอกไม้ในธรรมชาติสามารถเชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น

3.2.4.1 เทคนิคการขึ้นรูปเครื่องปั้นดินเผาแบบดั้งเดิม เช่น เทคนิคปั้นหมุน (Wheel Throwing) และการขึ้นรูปอิสระ (Hand Forming) ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานที่มีพื้นผิวและรูปทรงอันเป็นเอกลักษณ์ (Ingsiriwat, 1998)

3.2.4.2 การพัฒนาเนื้อดินจากแหล่งท้องถิ่น ให้สามารถนำมาเผาเคลือบและยังคงเอกลักษณ์ของวัตถุโบราณธรรมชาติและแสดงถึงความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมพื้นถิ่น

3.2.4.3 การเคลือบแบบเทคนิคการเผาเคลือบเซรามิกแบบรากุ (Raku) หรือเคลือบเถ้าจากไม้ ซึ่งช่วยเพิ่มมิติด้านพื้นผิวและสีสันให้กับผลงาน

4. วิธีการวิจัย เครื่องมือวิจัย และระเบียบวิธีวิจัย

4.1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

4.1.1 การเก็บข้อมูลด้านเอกสาร

4.1.1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องในการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผา

4.1.1.2 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับทฤษฎีทางเครื่องเคลือบดินเผา ได้แก่ เทคนิคในการขึ้นรูปด้วยปั้นหมุน การขึ้นรูปด้วยมือ การประสาน การตกแต่งผลงาน การเคลือบ และการเผา

4.1.2 เอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทางด้านศิลปะ

4.1.2.1 ศึกษาลักษณะเฉพาะการของผลิบานของดอกไม้ในลักษณะต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงาน

4.2 การเก็บข้อมูลภาคสนาม

การเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการลงพื้นที่ศึกษาถึงภูมิปัญญาจากแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ บ้านแก่ง โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม คือ

4.2.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ผลิตเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ บ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 3 แหล่งผลิต

4.2.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) สังเกตลักษณะการเตรียมเนื้อดิน การขึ้นผลิตภัณฑ์ การตกแต่ง และการเผา เพื่อนำมาประยุกต์ในการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมร่วมสมัย ใช้ระยะเวลา 2 สัปดาห์

4.2.3 การทดลองเชิงปฏิบัติการ (Experimental Practice) เป็นลักษณะการทดลองเนื้อดินที่มีความเหมาะสมกับเคลือบเซรามิกแบบรากุ (Raku) ใช้ระยะเวลาในการทดลองเชิงปฏิบัติการ 2 เดือน

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมมาทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อนำมาเป็นแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผา

4.4 ขั้นตอนการออกแบบและการพัฒนารูปแบบ

4.4.1 ขั้นตอนการร่างแบบ 2 มิติ เพื่อหารูปแบบของประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผาร่วมสมัย

4.4.2 สร้างสรรค์ประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผาร่วมสมัย

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ได้องค์ความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสร้างสรรค์เครื่องปั้นดินเผาจากแหล่งผลิตบ้านมอญ บ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์

5.2 ได้องค์ความรู้ใหม่ที่น่าสนใจไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผาร่วมสมัย ซึ่งช่วยส่งเสริมและสืบสานภูมิปัญญาเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ บ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์

5.3 ได้ผลงานประติมากรรมที่เปี่ยมด้วยคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ โดยได้รับแรงบันดาลใจจากทุนทางปัญญาและเอกลักษณ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่น

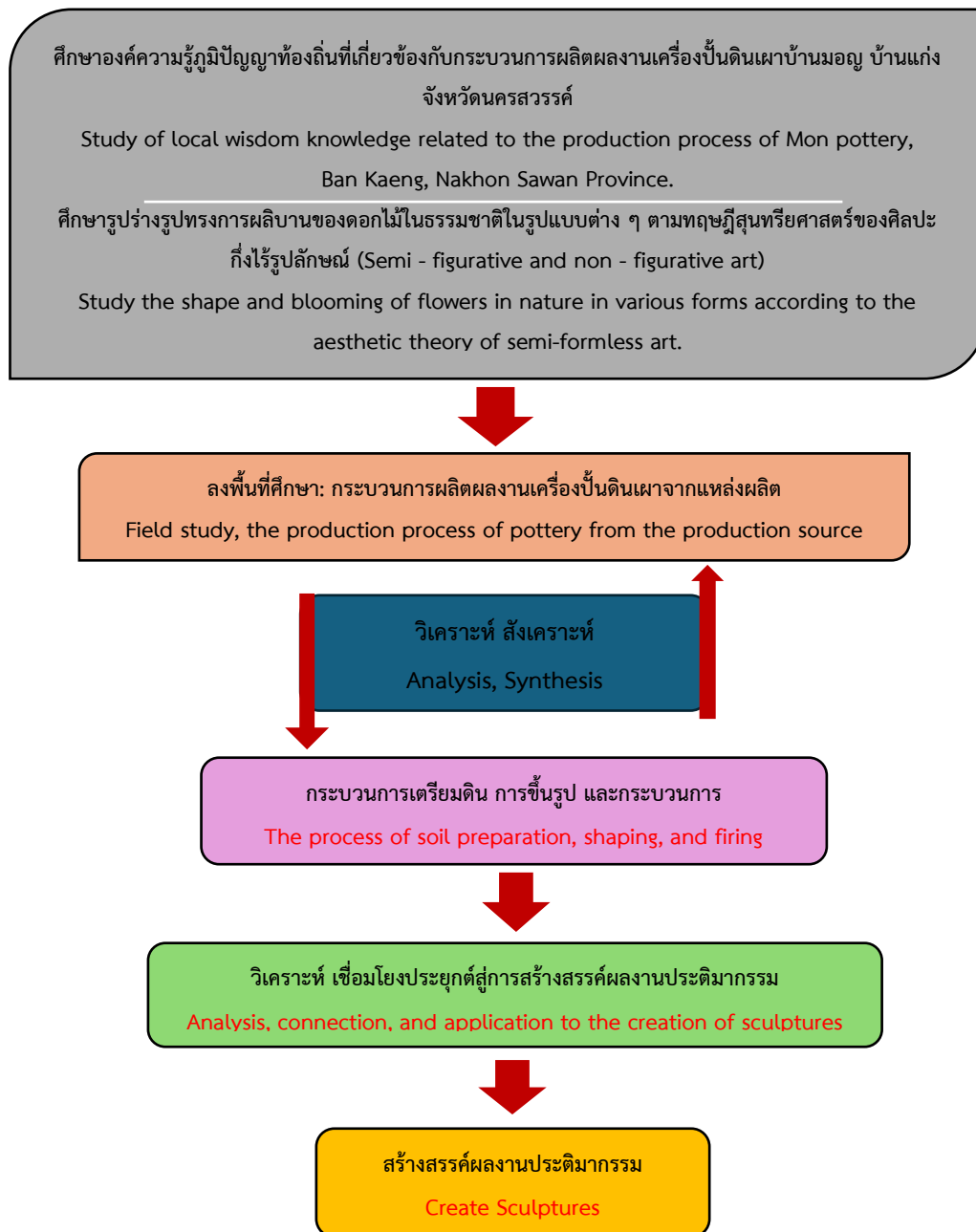
6. นิยามคำศัพท์เฉพาะ

6.1 เครื่องปั้นดินเผา หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่สร้างขึ้นจากดิน โดยผ่านกระบวนการขึ้นรูปด้วยวิธีการต่าง ๆ และผ่านการเผาด้วยเชื้อเพลิง เช่น ฟืน ไฟฟ้า หรือแก๊ส ในอุณหภูมิตั้งแต่ 800 องศาเซลเซียสขึ้นไป

6.2 เครื่องปั้นดินเผาร่วมสมัย หมายถึง ผลงานเครื่องปั้นดินเผาที่ได้รับการออกแบบและสร้างสรรค์โดยผสมแนวคิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับเทคนิคและวิธีการสร้างสรรค์ในรูปแบบศิลปะสมัยใหม่

6.3 ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง องค์ความรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์ อันได้รับการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

6.4 การผลิตงาน หมายถึง กระบวนการเติบโตและงอกงามของประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผาร่วมสมัย อันมีรากฐานมาจากการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยได้รับการถ่ายทอดผ่านทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ในรูปแบบศิลปะกึ่งไร้รูปสัญลักษณ์ (Semi-figurative and Non-figurative Art) ซึ่งเป็นศิลปะที่มีการลดทอนหรือดัดแปลงรูปทรงจากธรรมชาติ ให้แสดงออกถึงความงามในมิติที่แปลกใหม่

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

Figure 1 Conceptual Framework

7. ผลการวิจัย

7.1 การศึกษาองค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น

จากการศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาการทำเครื่องปั้นดินเผาของแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ บ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า การผลิตเครื่องปั้นดินเผาในพื้นที่เหล่านี้เป็นมรดกภูมิปัญญาที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษยาวนานหลายชั่วอายุคน สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าของท้องถิ่น เครื่องปั้นดินเผาในภูมิภาคนี้มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ไม่ว่าจะเป็นรูปทรงที่หลากหลาย ทั้งขนาดเล็กและใหญ่ กระบวนการผลิตที่ยังคงวิธีดั้งเดิม รวมถึงการเผาที่ใช้อุณหภูมิในช่วง 750 - 900

องศาเซลเซียส (Boonphuk, 2010) เนื้อดินที่ใช้เป็นดินท้องถิ่นหรือที่รู้จักในชื่อเนื้อดินเอิร์ทเทิร์นแวร์ (Earthenware) ซึ่งมีคุณสมบัติเฉพาะตัว เช่น ปริมาณเหล็กออกไซด์สูง ทำให้เกิดการหลอมละลายเป็นเนื้อเดียวกันเมื่อเผา ส่งผลให้ดินมีลักษณะโปร่ง อ่อนตัว และเหมาะกับการสร้างสรรค์ชิ้นงานคุณภาพปานกลาง เช่น กระถางต้นไม้ อัฐมอญ และกระเบื้องปูพื้นบางชนิด เมื่อเผาเสร็จ เนื้อดินจะมีสีแดงหรือสีน้ำตาล (Pichayaphai boon, 1995) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของดินเอิร์ทเทิร์นแวร์ว่า เป็นดินเผาที่สุกตัวในอุณหภูมิต่ำประมาณ 945 - 1,148 องศาเซลเซียส ซึ่งสอดคล้องกับการใช้ดินในแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ บ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์

องค์ความรู้ด้านการผลิตเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ บ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์ ได้รับการสะสมและพัฒนาโดยช่างปั้นในท้องถิ่น ผ่านกาลเวลาและประสบการณ์จนกลายเป็นภูมิปัญญาเฉพาะถิ่นที่สืบทอดต่อกันมายาวนาน โดยสามารถจำแนกองค์ความรู้ออกเป็น 4 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านการเตรียมดิน ด้านการขึ้นรูป ด้านการตกแต่ง และด้านการเผา

ในอดีต เครื่องปั้นดินเผาถูกผลิตขึ้นเพื่อการใช้งานในครัวเรือนเป็นหลัก แต่ในปัจจุบันได้มีการปรับเปลี่ยนมุ่งเน้นการผลิตเพื่อการค้า สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้น งานวิจัยนี้มุ่งเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาการทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ บ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าสมควรแก่การอนุรักษ์และส่งเสริมให้คงอยู่ต่อไปอย่างยั่งยืน เพื่อสืบทอดให้เป็นที่ประจักษ์แก่คนรุ่นหลัง ทั้งในเชิงศิลปกรรมและวัฒนธรรมท้องถิ่น

รูปที่ 2 แผนที่แหล่งดินเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ บ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์

Figure 2 Map of Clay Sources for Pottery at Ban Mon and Ban Kaeng, Nakhon Sawan Province

Source: Adapted from satellite imagery obtained from Google Maps (2024)

รูปที่ 3 ลักษณะเตาเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ บ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์

Figure 3 Characteristics of Pottery Kilns at Ban Mon and Ban Kaeng, Nakhon Sawan Province

7.1.1 ภูมิปัญญาด้านการเตรียมดิน เครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ บ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์

จากการสัมภาษณ์ นายวีรชาติ ทาพิพย์ ซึ่งเป็นเจ้าของโรงปั้นและเป็นทายาทรุ่นที่ 2 สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566 ได้เล่าถึงประวัติความเป็นมาของชุมชนบ้านมอญว่า เมื่อราว 100 ปีที่ผ่านมา มีครอบครัวเชื้อสายมอญ 3 ครอบครัว ได้แก่ ครอบครัวยายทับ ครอบครัวยายทิม และครอบครัวยายพลู อพยพมาจากบ้านปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยใช้เรือเป็นพาหนะในการเดินทางขึ้นมาทางตอนเหนือของแม่น้ำเจ้าพระยา ระหว่างการเดินทาง พวกเขา นำผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา เช่น โอ่ง หม้อ และไห ซึ่งเป็นผลงานที่ปั้นขึ้นเองติดเรือมาด้วย เพื่อนำไปจำหน่ายยังชุมชนต่าง ๆ ที่พวกเขาผ่านไป ในอดีต ชาวบ้านส่วนใหญ่มักตั้งถิ่นฐานริมแม่น้ำและนิยมใช้เครื่องปั้นดินเผาในชีวิตประจำวัน เมื่อครอบครัวทั้งสามเดินทางมาถึงพื้นที่บริเวณทางตอนเหนือของจังหวัดนครสวรรค์ ห่างจากตัวเมืองประมาณ 15 กิโลเมตร พวกเขาพบว่าพื้นที่นี้มีเนื้อดินที่เหมาะสมกับการทำเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งตั้งอยู่ระหว่างแม่น้ำปิง และหนองน้ำบึงเขาดิน จึงตัดสินใจตั้งถิ่นฐาน ณ ที่แห่งนี้ โดยยังคงยึดอาชีพเดิม คือ การปั้นโอ่ง ไห และหม้อดิน การทำเครื่องปั้นดินเผาเป็นที่รู้จักในชุมชนใกล้เคียง จนหมู่บ้านแห่งนี้ได้รับการเรียกขานว่า “บ้านมอญ” ซึ่งสะท้อนถึงเอกลักษณ์ดั้งเดิมของชุมชน

แหล่งดินที่ใช้สำหรับการผลิตเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ มาจากบริเวณหนองน้ำบึงเขาดิน ซึ่งเป็นแหล่งดินคุณภาพสูง อย่างไรก็ตาม การนำดินมาใช้นั้นต้องดำเนินการในลักษณะของการรวมกลุ่มผู้ผลิตเครื่องปั้นดินเผา เพื่อทำหนังสือขออนุญาตจากทางจังหวัด โดยได้รับอนุญาตให้ทำการตัดหน้าดินเพียงปีละหนึ่งครั้ง ในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายน ทั้งนี้ ผู้ผลิตไม่จำเป็นต้องเสียค่าซื้อดิน แต่จะมีค่าใช้จ่ายในการว่าจ้างรถบรรทุกสำหรับขนย้ายดินแทน นับเป็นระบบการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นที่คำนึงถึงความยั่งยืน และรักษาความสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาดั้งเดิมที่สืบทอดมายาวนาน

รูปที่ 4 การตากเนื้อดิน การหมักเนื้อดิน และการนวดดิน

Figure 4 Drying the clay, fermenting the clay and kneading the clay

7.1.1.1 กระบวนการเตรียมเนื้อดิน

1) ดินเหนียวจากหนองน้ำบึงเขาดิน ดินเหนียวที่นำมาใช้จะขุดจากบึงเขาดิน บริเวณด้านหลังหมู่บ้าน ก่อนใช้งานดินจะถูกตากให้แห้งและนำไปหมักเป็นระยะเวลาประมาณ 3 - 5 วัน โดยกระบวนการหมักจะทำให้หน้าซึมเข้าสู่เนื้อดินได้อย่างทั่วถึงเพื่อเพิ่มความนุ่มและความอ่อนนุ่มที่สม่ำเสมอ

2) การหมักเนื้อดิน การหมักดินเริ่มด้วยการฉีดน้ำให้ชุ่มทั่วทั้งกองดินและคลุมด้วยผ้าฝ้ายเพื่อรักษาความชื้นไว้ เนื้อดินที่ผ่านการหมักจะมีเนื้อสัมผัสนุ่มและยืดหยุ่นเหมาะสำหรับกระบวนการนวดดิน

3) การผสมเนื้อดินกับทรายละเอียด เพื่อเพิ่มความแข็งแรงและลดการแตกร้าวของชิ้นงาน ดินจะถูกผสมกับทรายแม่น้ำที่กรองจนละเอียดในอัตราส่วนร้อยละ 30 ของเนื้อดิน การผสมนี้ช่วยเพิ่มโครงสร้างและความทนทานของเนื้อดิน แต่ถ้ามีทรายปนมากเกินไปอาจทำให้การขึ้นรูปยากขึ้น เนื่องจากทรายลดความเหนียวของดิน

4) การนวดดินด้วยเครื่องนวดดินระบบไฟฟ้า (Extruder Clay) เนื้อดินและทรายที่ผ่านการผสมจะถูกละเอียดด้วยเครื่องนวดระบบไฟฟ้าอย่างน้อย 2 ครั้ง เพื่อให้ส่วนผสมเข้ากันดีและได้เนื้อดินที่มีความอ่อน หรือความแข็งตามแต่ช่วงขั้นตอนการนำจะถูกใช้เป็นตัวประสานระหว่างทรายกับดิน เพื่อให้ได้เนื้อดินที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการใช้งาน ความเชี่ยวชาญของช่างปั้นในหมู่บ้าน สูตรการผสมทรายในเนื้อดินจะแตกต่างกันไปในแต่ละช่าง ขึ้นอยู่กับทักษะและความชำนาญ ช่างที่มีประสบการณ์สามารถปรับสูตรให้เหมาะสมกับชิ้นงานที่ต้องการขึ้นรูป ทั้งนี้การควบคุมปริมาณทรายเป็นสิ่งสำคัญ เพราะส่งผลโดยตรงต่อความง่ายหรือยากของกระบวนการขึ้นรูป เนื้อดินที่ผ่านการเตรียมและผสมอย่างละเอียด จะพร้อมสำหรับการขึ้นรูปเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาที่มีคุณภาพสูงและทนทาน ตอบโจทย์การใช้งานทั้งในระดับชุมชนและเชิงพาณิชย์

7.1.2 ภูมิปัญญาด้านการขึ้นรูป กระบวนการขึ้นรูปผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ บ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์ ดำเนินการด้วยกระบวนการที่ผสมผสานเทคโนโลยีและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้ แบนหมุนระบบไฟฟ้า (Wheel Throwing) เป็นเครื่องมือหลักในการสร้างสรรค์ชิ้นงานรูปทรงต่าง ๆ พร้อมทั้งอาศัยเครื่องมือเสริม เช่น ลวด เหล็กแผ่น และพลาสติกบางชนิด สำหรับการเก็บรายละเอียดและขึ้นรูปผลิตภัณฑ์ให้สวยงาม นอกจากการใช้แบนหมุนแล้วยังมีการ ขึ้นรูปด้วยแบบพิมพ์เหล็ก ซึ่งเป็นเทคนิคที่ใช้สำหรับผลิตภัณฑ์ประเภทกระถางรูปทรงเหลี่ยม เพื่อลดระยะเวลาในการสร้างชิ้นงานและเพิ่มความแม่นยำในรูปทรง (V. Tathip, personal communication, February 24, 2020)

7.1.2.1 เครื่องมือสำคัญสำหรับการขึ้นรูป

1) แบนหมุนระบบไฟฟ้า แบนหมุนเป็นอุปกรณ์หลักที่ขับเคลื่อนด้วยระบบไฟฟ้า ใช้สำหรับการขึ้นรูปชิ้นงานที่ต้องการความละเอียดและความสมมาตรในรูปทรง

2) เครื่องมือและอุปกรณ์เสริม ลวด ใช้สำหรับตัดและปรับแต่งผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการขึ้นรูปให้ได้รูปทรงที่ต้องการ เหล็กแผ่น ใช้ในการตกแต่งและเก็บขอบผลิตภัณฑ์ให้เรียบ และพลาสติกแผ่นบาง ใช้เป็นอุปกรณ์รีดบริเวณพื้นผิวเพื่อให้ชิ้นงานมีความเรียบ

รูปที่ 5 การขึ้นรูปด้วยแบนหมุนไฟฟ้า

Figure 5 Forming with an Electric Pottery Wheel

7.1.3 ภูมิปัญญาด้านการตกแต่ง

การตกแต่งชิ้นงานเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ บ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์ เป็นกระบวนการที่สะท้อนถึงความละเอียดอ่อนและเอกลักษณ์เฉพาะตัวของช่างปั้นในพื้นที่ โดยใช้วิธีการตกแต่งที่หลากหลายเพื่อเพิ่มความงามและคุณค่าให้กับชิ้นงาน ตัวอย่างวิธีการตกแต่งที่สำคัญ ได้แก่

7.1.3.1 การขูดขีด (Incising) การขูดขีดเป็นการสร้างลวดลายบนผิวของชิ้นงานด้วยเครื่องมือปลายแหลม เช่น เหล็ก หรือไม้ปลายแหลม เครื่องมือปั้น ลวดลายที่สร้างขึ้นมักเป็นลวดลายเรขาคณิต เส้นโค้ง หรือเส้นลายไทยที่มีความหมายมงคล เช่น ลายกนก หรือลายเถาวัลย์

7.1.3.2 การแกะสลัก (Carving) การแกะสลักเป็นกระบวนการที่ลึกซึ้งกว่าการขีดขีด โดยใช้เครื่องมือปลายคมแกะเนื้อดินออกเพื่อสร้างลวดลายที่มีมิติและความลึก เช่น ลายดอกไม้ ใบไม้ หรือลวดลายที่ได้แรงบันดาลใจจากธรรมชาติ ชิ้นงานที่ผ่านการแกะสลักจะดูมีความประณีตและน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

7.1.3.3 การทาสีด้วยน้ำดินสี (Colored Slip Decoration) น้ำดินสี คือ ดินผสมน้ำแล้วนำมากรองเพื่อทาเคลือบบนผิวชิ้นงานก่อนนำไปเผา การใช้สีดินสีช่วยเพิ่มความหลากหลายของเฉดสีให้กับผลิตภัณฑ์ เช่น สีแดง สีขาว หรือสีดำ ซึ่งสีเหล่านี้มักได้จากแร่ธรรมชาติในท้องถิ่น (Ingsiriwat, 2004)

รูปที่ 6 ตกแต่งด้วยการขีดขีด สลิปดินสี และการแกะสลัก

Figure 6 Decorating with Incising, Colored Slip, and Carving

7.1.4. ภูมิปัญญาด้านการเผา

เตาเผาที่ใช้ในกระบวนการผลิตเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ บ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์ มีลักษณะเฉพาะที่เรียกว่า “เตาประทุน” หรือ “เตาหลังเตา” ซึ่งมีขนาดใหญ่และถูกออกแบบมาให้เหมาะสมกับการเผาชิ้นงานปริมาณมากในคราวเดียว โดยเตาเผามีขนาดเฉลี่ย ความกว้างประมาณ 5 เมตร ความสูง 4 เมตร และความยาว 15 เมตร อย่างไรก็ตามขนาดของเตาเผาอาจปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของผู้ประกอบการ ขึ้นอยู่กับประเภทและขนาดของชิ้นงานที่ผลิต

7.1.4.1 กระบวนการเผาและการดูแลเตา การเผาในเตาแต่ละครั้งใช้เวลาอย่างน้อย 3 – 5 วัน เพื่อให้ความร้อนกระจายทั่วทั้งเตาอย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้ชิ้นงานสุกเต็มที่และปราศจากรอยแตกร้าว ด้านข้างของเตาเผามีช่องเล็ก ๆ ขนาด 20 x 30 เซนติเมตร ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า “ตาเตา” ใช้สำหรับการหายใจไม่เข้าไปในเตาเผา การหายใจเตาเตานี้เป็นขั้นตอนสำคัญที่ต้องอาศัยความชำนาญของช่างเผาเป็นพิเศษ ช่างเผาคอยสังเกต สีของเปลวไฟภายในเตา เพื่อควบคุมระดับความร้อนให้คงที่ ชิ้นงานที่ได้จะมีคุณภาพดีและไม่เสียหาย

7.1.4.2 เชื้อเพลิงที่ใช้ในเตาเผา ในการเผาเตาแต่ละครั้งจะใช้ไม้ไผ่หรือไม้ยูคาลิปตัส ใช้สำหรับหายใจเตาเตา เนื่องจากเป็นไม้ที่ติดไฟง่ายและให้เปลวไฟที่เหมาะสมสำหรับการปรับอุณหภูมิในเตา และใช้ไม้เบญจพรรณ ใช้ในบริเวณหน้าเตา เนื่องจากเป็นไม้ที่มีขนาดใหญ่และเผาไหม้ได้นาน ทำให้ช่วยรักษาอุณหภูมิในเตาให้คงที่

รูปที่ 7 ลักษณะส่วนต่าง ๆ ภายนอกของเตาเผาอมูญ

Figure 7 External Features of the Mon Kiln

รูปที่ 8 ลักษณะภายในของเตาเผาอมูญ

Figure 8 Internal Features of the Mon Kiln

งานวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์เฉพาะของเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ บ้านแก่ง ซึ่งแตกต่างจากแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาอื่นในหลายประเด็น ได้แก่

1) ข้อมูลเชิงลึกที่ได้ค้นพบจากการวิจัย

(1) ที่มาและการสืบทอดทางวัฒนธรรม

เครื่องปั้นดินเผาของบ้านมอญ บ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์ มีรากฐานจากชุมชนชาวมอญที่อพยพเข้ามาจากพม่า ซึ่งแตกต่างจากแหล่งอื่นที่อาจมีต้นกำเนิดจากชุมชนพื้นเมืองดั้งเดิม หรืออิทธิพลจากต่างชาติ เช่น จีนหรือญี่ปุ่น

(2) วัตถุดิบเฉพาะถิ่น

ใช้เนื้อดินจากบริเวณหนองน้ำบึงเขาดิน ซึ่งมีคุณสมบัติพิเศษ สามารถขึ้นรูปได้ดีและมีความแข็งแรงเมื่อผ่านการกระบวนการเผา ในขณะที่บางแหล่งอาจใช้ดินจากภูเขาหรือดินดำที่ต้องผ่านกระบวนการปรับสภาพมากกว่า

(3) เทคนิคการผลิตที่พัฒนาขึ้นจากภูมิปัญญาดั้งเดิม

การผลิตมีการผสมผสานระหว่างเทคนิคโบราณ เช่น การขูดขีด (Incising) กับนวัตกรรมใหม่ เช่น การใช้แป้นหมุนไฟฟ้า (Electric Pottery Wheel) และแม่พิมพ์โลหะ ซึ่งช่วยให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพและความหลากหลายมากขึ้น

(4) รูปแบบและการตกแต่งที่เป็นเอกลักษณ์

เครื่องปั้นดินเผาของที่นี่มีลวดลายที่สะท้อนถึงศิลปะและวัฒนธรรมมอญ เช่น ลายดอกไม้ หรือลวดลายที่ได้รับอิทธิพลจากลายผ้าทอของชุมชน และมีการใช้น้ำดิน (Slip Clay Color) สีมาใช้ในการตกแต่ง ซึ่งไม่พบในแหล่งผลิตอื่นอย่างชัดเจน

2) ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

ความรู้ใหม่ที่ได้ จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ แนวทางการพัฒนาเครื่องปั้นดินเผาที่ผสมผสานเทคนิคดั้งเดิมเข้ากับเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยสามารถพิสูจน์ประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาได้จากหลักฐาน ดังนี้

(1) ประสิทธิภาพในการผลิต

การใช้แป้นหมุนไฟฟ้า และเครื่องนวดดินช่วยลดเวลาการผลิตลงกว่าร้อยละ 30 เทียบกับวิธีดั้งเดิมที่ใช้แรงงานมือ

(2) คุณภาพของผลิตภัณฑ์

ผลการทดสอบความแข็งแรงของดินหลังเผา พบว่าเครื่องปั้นดินเผาที่ผ่านการผสมทรายและหมักดินอย่างเหมาะสม มีอัตราการแตกร้าวลดลงถึง 40% และผลิตภัณฑ์ยังสามารถนำมาเคลือบเพื่อให้เกิดสีที่สวยงามได้ การใช้เตาเผาประทุนที่มี การควบคุมเชื้อเพลิงอย่างมีประสิทธิภาพทำให้อุณหภูมิสม่ำเสมอ ลดของเสียจากการเผาผิดพลาดได้มากขึ้น

(3) การยอมรับในเชิงพาณิชย์

ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาที่พัฒนาแล้วสามารถเข้าถึงตลาดใหม่ได้ เช่น โรงแรม ร้านอาหาร และนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบศิลปกรรมเครื่องปั้นดินเผาที่ผ่านกระบวนการปรับปรุงทำให้เกิดทางเลือกกับผู้บริโภคมากขึ้น

3) ผลงานประติมากรรมที่เปี่ยมด้วยคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์

ผลงานเครื่องปั้นดินเผาของบ้านมอญ บ้านแก่ง สะท้อนคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ โดยพิจารณาตาม เกณฑ์ชี้วัดทางศิลปะ ดังนี้

(1) ความเป็นเอกลักษณ์ (Uniqueness)

- ลวดลายและรูปทรงที่ได้รับแรงบันดาลใจจากศิลปะมอญและธรรมชาติตามแนวคิดที่ได้ศึกษา
- กระบวนการผลิตที่ผสมผสานเทคนิคเก่าและใหม่ทำให้ผลิตภัณฑ์มีลักษณะเฉพาะตัวแตกต่างจากที่อื่น ๆ

(2) ความกลมกลืนขององค์ประกอบ (Harmony & Composition)

- การออกแบบประติมากรรมที่มีสัดส่วนที่สมดุลสอดคล้องกับแนวความคิด

(3) คุณภาพของวัสดุและเทคนิคการผลิต (Material & Craftsmanship)

- เนื้อดินเผาที่มีพื้นผิวที่เป็นธรรมชาติ ไม่มีฟองอากาศและมีความแข็งแรงสูง
- การใช้เคลือบสีธรรมชาติทำให้ประติมากรรมมีความโดดเด่นสอดคล้องตรงตามแนวคิด

(4) ความหมายและมิติทางวัฒนธรรม (Cultural & Symbolic Value)

- การออกแบบประติมากรรมที่แฝงความหมาย เช่น รูปทรง ลวดลายสะท้อนถึงการเกิดใหม่ของวัฒนธรรมทางภูมิปัญญาเดิมที่มีความแตกต่างจากที่อื่น ๆ

- เทคนิค วิธีการสร้างสรรค์ที่สะท้อนถึงรากเหง้าทางวัฒนธรรมทางภูมิปัญญาของชุมชนมอญ

(5) ผลกระทบทางอารมณ์และการตอบสนองของผู้ชม (Emotional Impact & Audience Reception)

- ผู้ชมผลงานให้การตอบรับดี โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบถึงแนวคิด วิธีการ โดยการนำประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผาไปแสดง ณ หอศิลป์ร่วมสมัยราชดำเนิน (RCAC BKK)

- นักเรียน นักศึกษา และนักสะสมศิลปะนำประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผาไปใช้เป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผา

7.2 แนวคิดการผลิบานและทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ของศิลปะกึ่งไร้รูปลักษณ์ (Semi - figurative and Non - figurative Art)

7.2.1 การประยุกต์แนวคิด “การผลิบาน” สู่การสร้างสรรคผลงานศิลปะ

การศึกษาแนวคิดเรื่อง “การผลิบาน” เริ่มต้น จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อทำความเข้าใจกระบวนการผลิตเครื่องปั้นดินเผา จากนั้นผู้วิจัยได้นำองค์ความรู้ดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการสร้างสรรค์ตามกรอบแนวคิด “ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ของศิลปะกึ่งไร้รูปลักษณ์” แนวคิดนี้สะท้อนถึง การเติบโต งอกงาม และการเปลี่ยนผ่านอย่างสร้างสรรค์ ผ่านการออกแบบรูปร่างและรูปทรงที่เน้นความงามตามหลักองค์ประกอบศิลป์ โดยผลงานศิลปะที่เกิดขึ้นถูกสร้างขึ้นให้เป็นจินตภาพที่สื่อถึงแนวคิด และสามารถเชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ่านการออกแบบและเทคนิคการปั้นที่ตอบสนองต่อวัฒนธรรมดั้งเดิมและร่วมสมัย

7.2.2 ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ของศิลปะกึ่งไร้รูปลักษณ์

ศิลปะกึ่งไร้รูปลักษณ์ (Semi - figurative and Non - figurative Art) คือ ศิลปะที่เกิดจากการดัดแปลงหรือตัดทอนรูปทรงบางส่วนจากธรรมชาติหรือความเป็นจริง ทำให้รูปร่างที่ปรากฏมีความเป็นนามธรรมมากขึ้น หากการตัดทอนยังคงมีร่องรอยหรือเงาของรูปทรงเดิมจะเรียกว่างานศิลปะกึ่งนามธรรม (Semi - figurative Art) แต่ถ้าการดัดแปลงนั้นทำให้ไม่มีลักษณะใดหลงเหลือจากรูปทรงเดิมเลยจะเรียกว่างานศิลปะไร้วัตถุวิสัย (Non - Objective Art) แนวทางนี้เปิดโอกาสให้ศิลปินสามารถถ่ายทอดแนวคิดและความรู้สึกผ่านการใช้สัญลักษณ์ รูปร่าง หรือองค์ประกอบที่ไม่ได้อิงกับรูปลักษณ์ในธรรมชาติอย่างเคร่งครัด แต่ยังคงมีพลังในการสื่อความหมายและสร้างความรู้สึกร่วมกับผู้ชม

แนวคิด “การผลิบาน” และกรอบแนวคิดทางศิลปะกึ่งไร้รูปลักษณ์ ถูกนำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผาแบบร่วมสมัยที่สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงจากอดีตสู่ปัจจุบัน ด้วยการผสมผสานระหว่างความงามดั้งเดิมและความคิดสร้างสรรค์ใหม่ที่เชื่อมโยงระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปะร่วมสมัยอย่างกลมกลืน งานวิจัยสร้างสรรค์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาและต่อยอดองค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านกระบวนการ วิเคราะห์, สังเคราะห์, และทดลอง เพื่อหาความเป็นไปได้ในการพัฒนาองค์ความรู้และกระบวนการสร้างสรรค์จากงานเครื่องปั้นดินเผาท้องถิ่นแบบดั้งเดิม ไปสู่การประยุกต์ใช้ในงานประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผาร่วมสมัย ซึ่งมีความเหมาะสมทั้งในด้านรูปแบบและแนวความคิดทางศิลปะ โดยกระบวนการสร้างสรรค์นี้มุ่งเน้นการเชื่อมโยงระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปะร่วมสมัย เพื่อให้เกิดงานที่สามารถสะท้อนถึงอัตลักษณ์และความสวยงามในยุคปัจจุบัน

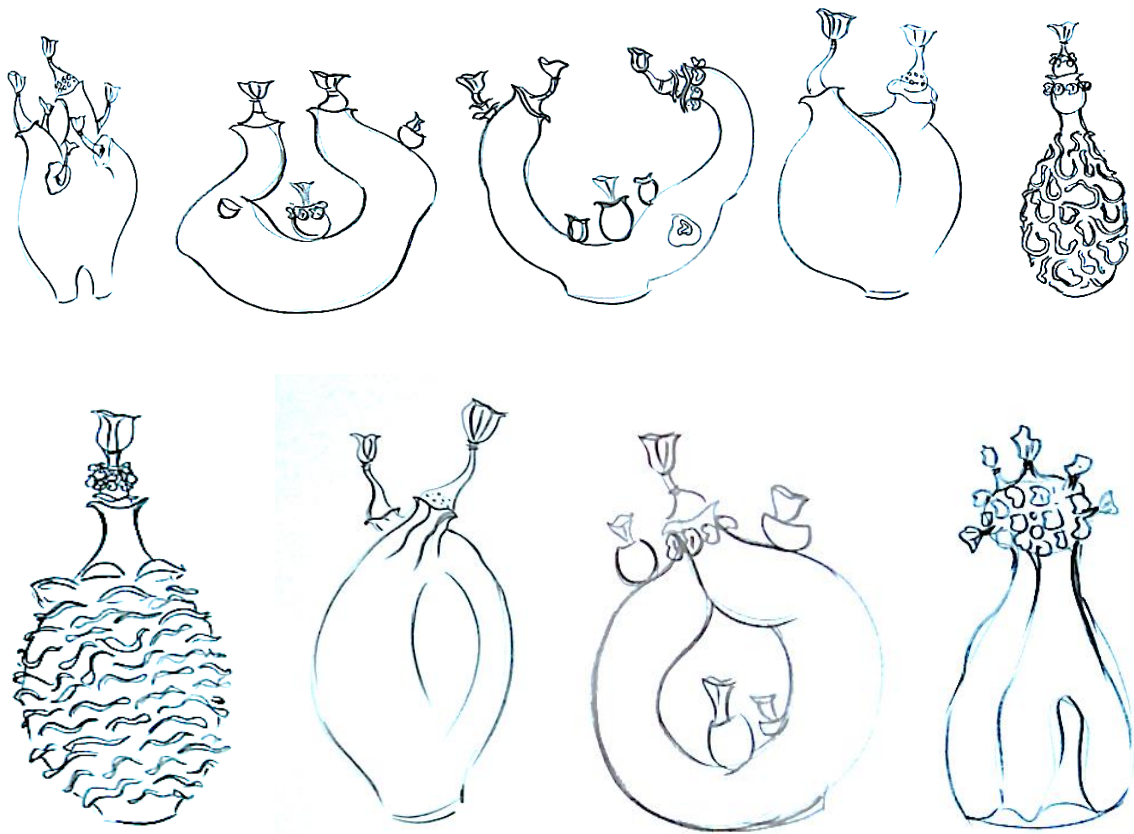
7.3 ขั้นตอนการสร้างสรรคผลงาน

7.3.1 การร่างภาพผลงานในลักษณะ 2 มิติ

การร่างภาพผลงานประติมากรรมในลักษณะ 2 มิติ คือ กระบวนการออกแบบภาพร่างของโครงสร้างผลงานแต่ละชิ้นลงบนแผ่นกระดาษ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อแสดงรายละเอียดและองค์ประกอบต่าง ๆ ของผลงานในมุมมองที่สามารถเห็นได้ในระนาบสองมิติ ภาพร่างนี้จะช่วยให้เห็นถึงความกว้าง ความยาว และความสูงของผลงานในเชิงมิติที่ชัดเจน ซึ่งเป็นการสร้างพื้นฐานในการออกแบบและพัฒนาผลงานประติมากรรมต่อไปในขั้นตอนถัดไป

7.3.2 กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรม

ขั้นตอนในการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผาเริ่มต้นด้วยการใช้เทคนิคการขึ้นรูปด้วยมือ (Hand Building) และการขึ้นรูปด้วยแป้นหมุน (Wheel Throwing) ซึ่งทั้งสองวิธีถูกผสมผสานกันอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดผลงานประติมากรรมร่วมสมัยที่สะท้อนแนวคิด “การผลิบาน” การเลือกใช้เทคนิคต่าง ๆ นี้ช่วยให้ผลงานมีความหลากหลายและมีลักษณะเฉพาะตัวที่ไม่เพียงแต่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่ยังสอดคล้องกับการแสดงออกทางศิลปะในยุคปัจจุบันอย่างลึกซึ้งและสวยงาม

รูปที่ 9 แบบร่างผลงานประติมากรรม

Figure 9 Sketch of Sculpture Work

รูปที่ 10 การขึ้นรูปด้วยมือ

Figure 10 Hand Building

รูปที่ 11 การขึ้นรูปด้วยแป้นหมุนไฟฟ้า

Figure 11 Wheel Throwing

7.3.3 กระบวนการเผาผลงานประติมากรรม หลังจากสร้างสรรค์ผลงานเสร็จสิ้นแล้ว จะเข้าสู่ขั้นตอนการเผาผลงานในเตาเผา เพื่อให้เกิดการแข็งตัวและปรับสภาพเนื้อดินให้พร้อมใช้งาน ในการนี้ต้องมีการควบคุมอุณหภูมิและระยะเวลาอย่างระมัดระวังเพื่อให้ได้ผลงานที่สมบูรณ์ตามมาตรฐานที่กำหนด โดยกระบวนการทั้งหมดนี้เป็นการศึกษาที่เชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นกับแนวคิดศิลปะร่วมสมัย โดยมุ่งเน้นให้ผลงานมีความสวยงามและมีความหมายเชิงสัญลักษณ์ พร้อมสะท้อนถึงการเจริญเติบโตของวัฒนธรรมและศิลปะไทยในปัจจุบัน

รูปที่ 12 ผลงานสร้างสรรค์ ชุดที่ 1

Figure 12 Creative Work Set 1

รูปที่ 13 ผลงานสร้างสรรค์ ชุดที่ 2
Figure 13 Creative Work Set 2

รูปที่ 14 ผลงานสร้างสรรค์ ชุดที่ 3
Figure 14 Creative Work Set 3

รูปที่ 15 ผลงานสร้างสรรค์ ชุดที่ 4

Figure 15 Creative Work Set 4

8. สรุป การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

8.1 สรุป

การศึกษาวิจัยสร้างสรรค์ในครั้งนี้ เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับปราชญ์ชาวบ้านที่มีภูมิปัญญาทางด้านการผลิตเครื่องปั้นดินเผา ของแหล่งเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ บ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อนำองค์ความรู้ไปสู่กระบวนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เชื่อมโยงองค์ความรู้ และมีการทดลองพัฒนางานองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา โดยนำผลมาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผาพร้อมสมัย แนวคิด “การผลิบาน” ซึ่งเป็นแนวคิดของการสร้างสรรค์ผลงานในครั้งนี้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเรื่องของการผลิบานของหมู่มวลดอกไม้ ผ่านการสร้างสรรค์ตามทฤษฎีศิลปะกึ่งไร้รูปลักษณะ (Semi - figurative and Non - figurative Art) เพื่อเป็นกรอบในการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมร่วมสมัย โดยถ่ายทอดผ่านตามหลักสุนทรียภาพที่วาดด้วยศิลปะและความงาม โดยการวิจัยมีขั้นตอนและเสนอผลการวิจัย ดังนี้ 1) ความมุ่งหมายของการวิจัย 2) การสรุปผลการวิจัย 3) การอภิปรายผลที่ได้จากการศึกษา 4) ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

8.1.1 ความมุ่งหมายของการสร้างสรรค์ผลงาน

การศึกษางานวิจัยในฉบับนี้ได้วางวัตถุประสงค์ของการศึกษาไว้ดังนี้ 1) เพื่อศึกษารวบรวมองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสร้างสรรค์เครื่องปั้นดินเผาจากแหล่งผลิตบ้านมอญ บ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์ 2) เพื่อประยุกต์ใช้ความรู้และแนวทางที่ได้จากการศึกษาแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ บ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์ ในการพัฒนาผลงานประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผาพร้อมสมัยที่สะท้อนคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) เพื่อสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผาพร้อมสมัยที่ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวนทั้งสิ้น 8 ผลงาน

8.1.2 สรุปผลของการวิจัย

8.1.2.1 วัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 เพื่อศึกษารวบรวมองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสร้างสรรค์เครื่องปั้นดินเผาจากแหล่งผลิตบ้านมอญ บ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์

1) การเตรียมเนื้อดิน ภูมิปัญญาการเตรียมเนื้อดินของช่างปั้นบ้านมอญบ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์ ใช้เนื้อดินที่ขุดมาจากบึงเก่าบริเวณหลังหมู่บ้านหรือที่ชาวบ้าน เรียกว่า “บึงเขาดิน” ซึ่งมีเนื้อที่หลายสิบไร่ เมื่อขุดดินมาแล้วนำมาทำการตากดินให้แห้งโดยใช้เวลาในการตากดิน ประมาณ 1 – 2 สัปดาห์ หลังจากนั้นนำดินมาหมัก โดยการรดน้ำชุ่มแล้วใช้ฝายคลุมการหมักดินจะใช้ระยะเวลา ประมาณ 3 – 5 วัน จากนั้นจึงนำเนื้อดินมานวดเพื่อเนื้อดินมีความเหนียวที่สม่ำเสมอขึ้นด้วยเครื่องนวดดินระบบไฟฟ้า (Extruder) การนวดดินต้องผสมทรายละเอียด ประมาณร้อยละ 30 หรือตามความชอบของช่างปั้นแต่ละคน การผสมทรายเพื่อเป็นการเสริมโครงสร้างให้กับเนื้อดินกันไม่ให้เนื้อดินแตกหักในขณะแห้งหรือขนย้ายเข้าเตาเผา

2) การขึ้นรูปชิ้นงาน ภูมิปัญญาของการขึ้นรูปชิ้นงานของการทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญบ้านแก่ง ใช้วิธีการขึ้นรูป 2 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 ใช้วิธีการขึ้นรูปด้วยแป้นหมุน ที่ใช้ระบบไฟฟ้า (Wheel Throwing Electric) มีลักษณะคล้ายกับแป้นหมุนของเครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรีแต่จะขนาดของหน้าแป้นหมุนที่ใหญ่กว่า เนื่องจากชิ้นงานที่ปั้นจะมีขนาดใหญ่กว่าชิ้นงานเครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ด และรูปแบบที่ 2 จะใช้พิมพ์เหล็กในการขึ้นรูปชิ้นงาน ซึ่งลักษณะชิ้นงานจะมีความเหลี่ยม เช่น สี่เหลี่ยมจัตุรัส สี่เหลี่ยมผืนผ้า

3) การตกแต่งชิ้นงาน ภูมิปัญญาการตกแต่งชิ้นงานของเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญบ้านแก่ง จะใช้วิธีในการตกแต่งชิ้นงาน 3 วิธี คือ วิธีที่ 1 การระบายด้วยน้ำดินสี (Slip Clay) การระบายด้วยน้ำดินสีจะทำเมื่อขึ้นรูปชิ้นงานเสร็จแล้วทิ้งไว้ให้แห้งพอที่จะสามารถยกเคลื่อนย้ายได้จึงนำมาระบายให้เป็นสี เช่น สีขาว สีน้ำตาล และสีดำ วิธีที่ 2 การขูดขีดบนชิ้นงานเป็นวิธีการตกแต่งด้วยการขูดกลึงไปบนผิวของชิ้นงาน การตกแต่งวิธีนี้ต้องทำเมื่อชิ้นงานเริ่มแห้งหมาด ๆ รูปแบบการตกแต่งจะเป็นรูปทรงดอกไม้ รูปทรงเรขาคณิต หรือ การขูดขีดให้เป็นเส้นตรงก็ได้ ตามแต่ที่ช่างปั้นจะแต่งเติมลงบนชิ้นงาน หรือตามที่ลูกค้าต้องการ และวิธีที่ 3 การฉลุลู การแกะสลักบนชิ้นงาน ปัจจุบันช่างที่จะสามารถฉลุลู หรือแกะสลักลงบนชิ้นงานเหลือน้อยเนื่องจากขาดผู้สืบทอด การฉลุลู หรือการแกะสลักจะมีลักษณะคล้ายกับเครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ด

4) การเผาชิ้นงาน ภูมิปัญญาเตาเผาของเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญบ้านแก่ง จะมีลักษณะที่คล้ายกับเตาเผาเกาะเกร็ด คือ เป็นเตาหลังเต่า หรือ เตาประทุน แต่ลักษณะของเตาเผามีขนาดใหญ่ประมาณ 2 เท่า ของเตาเผาเกาะเกร็ด ตรงกลางเตาจะมีลักษณะนูนคล้ายหลังเต่า มีปล่องไฟด้านหลังเพื่อให้ความร้อนระบายออก บริเวณด้านข้างเตาเผาจะมีช่องเตาเตาเป็นช่อง ขนาด 30 x 30 เซนติเมตร เอาไว้สำหรับใส่ฟืนหรือการเผาเตาเตาเพื่อให้ความร้อนภายในเตาเผาสม่ำเสมอ เตาชนิดนี้จะใช้ระยะเวลาในการเผา ประมาณ 3 – 5 วัน ใช้ฟืนเป็นเชื้อเพลิงในการเผา ฟืนที่ใช้จะเป็นไม้ไผ่และไม้เบญจพรรณในพื้นที่รวมทั้งเศษไม้จากโรงงานทำเฟอร์นิเจอร์ในพื้นที่ใกล้เคียง

8.1.2.2 วัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 เพื่อประยุกต์ใช้ความรู้และแนวทางที่ได้จากการศึกษาแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ บ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์ ในการพัฒนาผลงานประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผาร่วมสมัยที่สะท้อนคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่น จากการศึกษา พบว่า วิถีของการทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ บ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์ มีวิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่นด้วยการฝึกฝนทักษะและปฏิบัติจริง จนกระทั่งตกผลึกเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น โครงการวิจัยนี้ศึกษาถึงภูมิปัญญาจากแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ บ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งพบกระบวนการ การเผาด้วยเตาหลังเต่าหรือเตาประทุนเป็นการเผาที่อุณหภูมิสูงขึ้น ภาชนะมีความแกร่ง เนื้อดินสามารถหลอมละลายมาเคลือบที่ผิวหน้าของชิ้นงาน น้ำสามารถซึมผ่านได้น้อย ด้านกระบวนการสร้างสรรค์ประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผา ผู้วิจัยใช้เนื้อดินพื้นบ้านนำมาสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผาร่วมสมัย โดยใช้วิธีการขึ้นรูปด้วยแป้นหมุน (Wheel Throwing) และการขึ้นรูปแบบอิสระด้วยมือ (Hand Forming) พร้อมทั้งยังได้นำเนื้อดินพื้นบ้านมาพัฒนาให้มีคุณสมบัติที่ดี เช่น มีการทนต่อการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิ (Thermal Shock) สามารถนำเนื้อดินมาเคลือบเป็นผลงานประติมากรรมร่วมสมัย ผู้วิจัยได้นำเอาความเป็นพื้นบ้าน

มาประสานสัมพันธ์กับความทันสมัยทางได้วิชาการ โดยการนำเคลือบมาใช้ในบางส่วนของผลงานประติมากรรมทำให้เกิดรูปลักษณ์ของงานในรูปแบบประติมากรรมร่วมสมัยภายใต้แนวคิด “การผลิบาน”

8.1.2.3 วัตถุประสงค์ ข้อที่ 3 เพื่อสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผาร่วมสมัยที่ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวนทั้งสิ้น 8 ผลงาน การผลิบานของภูมิปัญญา ผลงานประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผาร่วมสมัย งานวิจัยฉบับนี้มุ่งเน้นไปที่การศึกษาและสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผาร่วมสมัย โดยใช้แนวคิด "การผลิบาน" เป็นแกนหลัก การผลิบานในนิยามของผู้วิจัย หมายถึง การเกิดใหม่ของวัฒนธรรมดั้งเดิม ผ่านกระบวนการทางศิลปะ งานวิจัยฉบับนี้จะทำการศึกษาภูมิปัญญาการทำเครื่องปั้นดินเผาจากสองแหล่ง ควบคู่ไปกับการศึกษาถึงรูปแบบของดอกไม้ที่มีการผลิบาน ผลงานประติมากรรมเป็นการผสมผสานทฤษฎีศิลปะกึ่งไร้รูปลักษณ์ (Semi - figurative and Non - figurative art) เข้ากับรูปทรงของงาน สื่อถึงการเติบโต และการเริ่มต้นใหม่ของภูมิปัญญาท้องถิ่น การวิเคราะห์มุ่งเน้นไปที่แนวคิด รูปแบบ และกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อให้เห็นถึงความงาม และความสัมพันธ์ของรูปทรงต่าง ๆ รูปทรงของประติมากรรม สะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่อองกาม เติบโต และต่อยอด ทางกระบวนการผลิตถ่ายทอดภูมิปัญญาของช่างปั้นจากรุ่นสู่รุ่น ผลงานศิลปกรรมร่วมสมัย กลายเป็นสัญลักษณ์ เชื่อมโยงการผลิต และสะท้อนให้เห็นถึง "การผลิบาน" ของภูมิปัญญาการทำเครื่องปั้นดินเผา ประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผาชุดนี้ เป็นการเชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมร่วมสมัย โดยผลงานสะท้อนให้เห็นถึง "การผลิบาน" ของวัฒนธรรมชุมชนได้อย่างชัดเจนเป็นการยืนยันถึงพลังของภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่สามารถพัฒนา ต่อยอด และสร้างสรรค์ผลงาน ที่ทรงคุณค่า สะท้อนเอกลักษณ์ และวัฒนธรรม สู่สายตาชาวโลก

8.2 การอภิปรายผลที่ได้จากการศึกษา

การศึกษาและการสร้างสรรค์โครงการประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผาร่วมสมัยการสืบสานภูมิปัญญาเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ บ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์ แนวคิด “การผลิบาน” ผลการวิจัยได้ผลลัพธ์ตามเป้าหมายที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการทำวิจัย จากข้อค้นพบของงานวิจัยฉบับนี้ได้เสนอประเด็นของการอภิปรายผลออกเป็น 3 ประเด็น คือ 1) เรื่องของภูมิปัญญาของการผลิตเครื่องปั้นดินเผาลุ่มน้ำเจ้าพระยา 2) แนวคิดของการสร้างสรรค์ผลงานตามแบบทฤษฎีศิลปะกึ่งไร้รูปลักษณ์ (Semi - figurative and Non - figurative art) และ 3) กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมร่วมสมัยจากภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีรายละเอียดของการอภิปรายผล ดังนี้

8.2.1 เรื่องของภูมิปัญญาของการผลิตเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ บ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์ การวิจัยภูมิปัญญาการทำเครื่องปั้นดินเผา จากการศึกษาภูมิปัญญาการทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญบ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่าเครื่องปั้นดินเผา นั้น ล้วนเป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ สืบต่อกันมายาวนาน สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมอันล้ำค่าของท้องถิ่นเครื่องปั้นดินเผาลุ่มน้ำเจ้าพระยา มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ดังนี้ ขนาดมีทั้งขนาดเล็กและใหญ่ รูปร่างไม่เท่ากัน กระบวนการเผา เผาด้วยอุณหภูมิต่ำ ประมาณ 750 - 900 องศาเซลเซียส เนื้อดินเป็นดินธรรมดา หรือ เนื้อดินเอร์ทเทิร์นแวร์ (Earthenware) สอดคล้องกับ (Pichayaphaiboon, 1995) ที่ระบุว่า เนื้อดินเอร์ทเทิร์นแวร์ จัดเป็นดินเผาที่สุกตัวที่อุณหภูมิต่ำ ประมาณ 945 - 1,148 องศาเซลเซียส คุณสมบัติของดินชนิดนี้ คือ มีปริมาณเหล็กออกไซด์สูง หลอมละลายกลายเป็นเนื้อเดียวกันเมื่อเผา เนื้อดินมีความโปร่ง อ่อนตัวเหมาะสำหรับงานปั้นที่มีคุณภาพปานกลาง เช่น กระถางต้นไม้ อิฐ มอญ กระเบื้องปูพื้นบางชนิดเมื่อเผาแล้ว เนื้อดินจะมีสีแดงหรือสีน้ำตาล องค์ความรู้ด้านการผลิตเครื่องปั้นดินเผาลุ่มน้ำเจ้าพระยา สะสมและพัฒนาโดยช่างปั้นแต่ละท้องถิ่น ผ่านกาลเวลา กลายเป็นภูมิปัญญาเฉพาะถิ่น ถ่ายทอดต่อกันมายาวนาน โดยสามารถสรุปองค์ความรู้ เกี่ยวกับการผลิตเครื่องปั้นดินเผาออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ภูมิปัญญาด้านการเตรียมดิน ภูมิปัญญาด้านการขึ้นรูป ภูมิปัญญาด้านการตกแต่ง และภูมิปัญญาด้านการเผา แต่เดิมเครื่องปั้นดินเผาผลิตเพื่อใช้สอยในครัวเรือน แต่ปัจจุบันมีการผลิตเพื่อจำหน่ายสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม งานวิจัยฉบับนี้สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาการทำเครื่องปั้นดินเผาลุ่มน้ำเจ้าพระยา ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่า สมควรค่าแก่การอนุรักษ์และส่งเสริมให้คงอยู่ต่อไป

8.2.2 แนวคิดของการสร้างสรรค์ผลงานตามแบบทฤษฎีศิลปะกึ่งไร้รูปสัญลักษณ์ (Semi - figurative and Non - figurative art) การเข้าใจศิลปะนามธรรม นั้นค่อนข้างซับซ้อน เนื่องจากไม่มีรูปสัญลักษณ์ที่ชัดเจน ผู้ชมต้องใช้การสังเกต เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างนามธรรมและรูปสัญลักษณ์ เพื่อวิเคราะห์สัดส่วนของนามธรรมที่ปรากฏในผลงาน ความสัมพันธ์ระหว่างรูปทรงและนามธรรม เปรียบเสมือนเส้นแกน โดยมีปลายทางสองด้าน ด้านหนึ่งเป็นรูปนามธรรม อีกด้านหนึ่งเป็นนามธรรมแท้ ๆ ตรงกลางคือกึ่งนามธรรม ศิลปินมีความอิสระที่จะเลือกจุดยืนบนเส้นแกนนี้ โดยปกติแล้วศิลปินมักจะเริ่มต้นจากรูปธรรม แล้วค่อย ๆ เคลื่อนไปหามนามธรรม แต่บางครั้งก็อาจจะเดินกลับไปมาระหว่างรูปธรรมและนามธรรม โดยไม่จำกัดตัวเองอยู่กับการรอบความคิดใด ๆ งานวิจัยฉบับนี้ มุ่งหวังที่จะศึกษาทฤษฎีเหล่านี้ วิเคราะห์ผลงานศิลปะกึ่งรูปสัญลักษณ์ และนามธรรม เพื่อทำความเข้าใจถึงกระบวนการ "การผลิบาน" ของวัฒนธรรม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์ ภูมิปัญญา และความเชื่อของชุมชน ผ่านรูปแบบศิลปะที่แปลกใหม่ และท้าทายการตีความ

8.2.3 กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมร่วมสมัยจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลงานประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผาร่วมสมัย ผู้วิจัยได้สร้างสรรค์เพื่อเดินทางค้นหาความงามผ่านกระบวนการทำงานของผู้วิจัย ผลงานประติมากรรมที่ทรงพลัง ล้วนผ่านการกลั่นกรองและพัฒนาจากกระบวนการทำงานอันละเอียดอ่อนของผู้วิจัย สะท้อนให้เห็นถึงความพยายาม อดทน และความมุ่งมั่นในการแสวงหา "ความงาม" ภาษาทางทัศนธาตุและหลักการทางทัศนศิลป์ ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือสื่อสาร ถ่ายทอดเรื่องราว ความรู้สึก อารมณ์ และมุมมองของผู้วิจัย ผ่านเทคนิค กลวิธี ลวดลาย สัญลักษณ์ องค์ประกอบทางทัศนศิลป์ต่าง ๆ ที่ปรากฏบนผลงาน กระตุ้นให้ผู้ชมเกิดการตีความ รับรู้ และเข้าถึงคุณค่าทางความงามในแบบฉบับของแต่ละบุคคล มนุษย์เรียนรู้ สังคม และพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมมาอย่างยาวนาน สะท้อนให้เห็นถึงวิวัฒนาการทางความคิด วัฒนธรรม และสังคม ในแต่ละยุคสมัย เป้าหมายในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะนั้น มีความหลากหลาย ขึ้นอยู่กับบริบท ช่วงเวลา และความเชื่อของศิลปินในแต่ละยุคในอดีต ศิลปะมักถูกสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการทางจิตวิญญาณ พิธีกรรม หรือเพื่อสื่อสารอุดมการณ์ทางสังคม (Khamming, 2015)

แต่ในปัจจุบัน ศิลปินมุ่งเน้นไปที่การสร้างสรรค์ผลงานเพื่อความงาม ตามที่ (Thaonthong,1995) ศิลปินชั้นครูชาวไทย ได้กล่าวไว้ว่า "ความรู้วิทยาการทางศิลปะปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าและพัฒนาไปเป็นอย่างมาก และเป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงของโลกและกระบวนการที่แปรเปลี่ยนไป" โลกยุคปัจจุบัน เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีที่ล้ำสมัย ข้อมูลข่าวสารที่ไหลเวียนอย่างรวดเร็ว ล้วนส่งผลต่อความคิด วิถีคิด และรูปแบบการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ศิลปินร่วมสมัยจึงมีความกล้าหาญ เปิดกว้าง แสวงหาสิ่งใหม่ ๆ ไม่จำกัดกรอบความคิดด้วยทฤษฎีหรือลัทธิศิลปะใด ๆ Tangcholo (2007) กล่าวว่า "ศิลปินร่วมสมัยในยุคปัจจุบันมุ่งสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ" ธรรมชาติของการสร้างสรรค์ คือ การทำงานอย่างอิสระ ปราศจากกรอบ ศิลปินไม่จำเป็นต้องกังวลว่าผลงานของตนจะอยู่ในประเภทใด กลุ่มไหน หรือลัทธิศิลปะใด สิ่งสำคัญ คือ การค้นพบกระบวนการสร้างสรรค์ วิธีการแสดงออกที่เป็นเอกลักษณ์ พัฒนาผลงานให้มีมนต์เสน่ห์ น่าจดจำ และสร้างความประทับใจให้กับผู้ชม ผลงานประติมากรรม เปรียบเสมือนบันทึกเรื่องราว สะท้อนมุมมอง ความคิด และจินตนาการของผู้สร้างสรรค์ กระบวนการทำงานสร้างสรรค์ เปรียบเสมือนการเดินทางอันยาวไกล เต็มไปด้วยความท้าทาย อุปสรรค และความสุข ผลงานที่สำเร็จลุล่วง ล้วนผ่านการกลั่นกรอง ขัดเกลา และพัฒนาอย่างประณีต สะท้อนให้เห็นถึงความมุ่งมั่น ทুমเท และหัวใจของศิลปินผู้สร้างสรรค์

8.3 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

8.3.1 รูปแบบการค้นหาความงามผ่านภูมิปัญญาอันล้ำค่า โครงการประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผา นี้ เปรียบเสมือนการเดินทางอันน่าทึ่งสู่ดินแดนแห่งภูมิปัญญาท้องถิ่นลุ่มน้ำเจ้าพระยา ผ่านกระบวนการอันพิถีพิถันของการแสวงหา ค้นคว้า วิเคราะห์ สังเคราะห์ ทดลองพัฒนา และสร้างข้อสรุปจากองค์ความรู้ที่สืบทอดกันมายาวนาน

8.3.2 การผสมผสานภูมิปัญญาและทฤษฎี หัวใจสำคัญของโครงการนี้ คือ การผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นอันล้ำค่า เข้ากับทฤษฎีศิลปะกึ่งรูปสัญลักษณ์ (Semi - figurative and Non - figurative art) ผลลัพธ์ที่ได้ คือ ผลงานประติมากรรมที่ไม่

เพียงแต่สื่อถึงความงามในเชิงสุนทรียศาสตร์ แต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงเรื่องราว ความเชื่อ และวิถีชีวิตของผู้คนในลุ่มน้ำเจ้าพระยา

8.3.3 แนวทางสู่การสร้างสรรค์ โครงการนี้เปรียบเสมือนเข็มทิศนำทางสู่การสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมที่มีรากฐานมาจากการศึกษาวิจัย กระบวนการค้นคว้าวิจัยที่แสดงออกอย่างเป็นระบบ ช่วยให้ศิลปินสามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8.3.4 การรักษาและส่งต่อภูมิปัญญา การสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมจากรากฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการช่วยส่งเสริมให้เกิดสำนึกในการรักษาและสืบทอดภูมิปัญญาอันล้ำค่าเหล่านี้ไว้ไม่ให้สูญหาย ผลงานเหล่านี้เปรียบเสมือนตัวแทนของวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน เป็นสิ่งเตือนใจให้เราตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาเอกลักษณ์ท้องถิ่น

8.3.5 บทบาทของระบบการศึกษาและผู้นำทางสังคม โครงการนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของระบบการศึกษาและผู้นำทางสังคมในการส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมที่มีรากฐานมาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น การบูรณาการภูมิปัญญาเหล่านี้เข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป จะเป็นการช่วยรักษาเอกลักษณ์ท้องถิ่นและส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

9. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดีด้วยความอนุเคราะห์จากสาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ตลอดจนงบประมาณในการวิจัยที่ให้การสนับสนุนจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ประจำปีงบประมาณ 2566 ในกลุ่มการสร้างสรรค์วิชาการงานศิลป์ กรอบวิจัยการสร้างสรรค์ศิลปกรรมเชิงวิชาการพัฒนาองค์ความรู้และการสร้างสรรค์เพื่องานศิลปกรรมสาขาทัศนศิลป์

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการพิจารณาทุนสนับสนุนโครงการวิจัยฯ ที่เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยและสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมที่บูรณาการองค์ความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การปฏิบัติ

ขอกราบขอบพระคุณนางอรุณศรี ฤทธิเดช และนายวิรัชชาติ ทาพิทย ปราญญ์ชาวบ้านที่ถ่ายทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญา รวมทั้งให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์และให้ความช่วยเหลือในการวิจัยในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เขียวมั่ง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, รองศาสตราจารย์สรวิทย์ วงษ์เนตร ภาควิชาเครื่องปั้นดินเผา วิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ และอาจารย์ ดร.ศักรินทร์ อินทรวงษ์ โปรแกรมวิชาศิลปศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ที่ปรึกษาโครงการ

ขอขอบพระคุณแหล่งข้อมูลเอกสาร หนังสือ ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ทำให้การวิจัยสร้างสรรค์ครั้งนี้สำเร็จลงไปด้วยดี คุณประโยชน์และคุณค่าที่เกิดจากการวิจัยจะส่งผลให้การสืบทอดการอนุรักษ์ ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เห็นคุณค่าแห่งความดีงามที่เกิดจากภูมิปัญญาของกลุ่มคนที่ยังสืบทอดภูมิปัญญาของการทำเครื่องปั้นดินเผาท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- Boonphuk, P. (2010). *Pottery of Nonthaburi*. Sukothai Thammathirat Open University. (in Thai)
- Ingsiriwat, P. (1998). *Ceramic clay bodies*. Odean Store. (in Thai)
- Collection of ceramic glaze formulas. (2004). Odean Store. (in Thai)
- Khamming, K. (2015). *Conservation, restoration, design, and development of Mon pottery kilns at Ko Kret, Nonthaburi Province* [Doctoral dissertation, Burapha University]. (in Thai)

-
- Leksawat, S. (2005). *Pottery: Basics of design and practice*. Chulalongkorn University. (in Thai)
- Phromphueng, T. (1980). *Introduction to ceramic glazing*. Odean Store. (in Thai)
- Pichayaphaiboon, P. (1995). *Ceramic glaze: Techniques and methods of creation*. Chulalongkorn University. (in Thai)
- Tangcholo, I. (2007). *Theory of aesthetic in semi - figurative and non - figurative art*. Chulalongkorn University Press. (in Thai)
- Thaothong, S. (1995). *Principles of visual arts*. Nam Akson Printing. (in Thai)
- Wasi, P. (1987). *Knowledge and development*. Thailand Development Research Institute. (in Thai)